

Инвестиционна политика на КНР

Следва да се подчертае, че един от факторите за позитивната икономическа динамика още в самото начало на реформите в Китай става инвестиционната политика, поддържана от правителството. В това отношение, въпреки разликата в мащаба, КНР следва инвестиционния модел на *азиатските тигри (или дракони)* – Япония, Тайван, Южна Корея, Сингапур и Хонконг, характеризиращ се с парадигмата инвестиции-ускорен растеж.

В първите години на реформите, особено през първата половина на 80-те години, селското население е около 70% от общия брой на гражданите на страната. Инвестирането в повишаване на доходите на селското население чрез промяна на ценовата политика, т.е. повишаване на цените на селскостопанската продукция, а оттук и повишаване на покупателната му способност, става един от факторите на растежа. По-късно именно инвестициите в производствения сектор стават главна причина за позитивната динамика. Добавената стойност на промишленото производство в БВП (брутния вътрешен продукт) на Китай е 45%, докато този на селското стопанство е само 10%, при това с тенденция на постоянно намаляване.¹

Едновременно с това, следвайки модела на „азиатските дракони“, все по-значителен фактор за растежа на китайската икономика от втората половина на 80-те години става външната търговия. Така или иначе следва да отбележим, че инвестиционната политика, подобно на тази на другите „дракони“, се характеризира със значителна динамика, т.е. следва се моделът на значително съотношение инвестиции/БВП. Въпросните съотношения в КНР са сравними с тези на Сингапур през периода (1970–1980), Южна Корея, Тайланд и Малайзия. Тоест инвестиционната политика се характеризира с много високи съотношения, характеризирани от някои изследователи като свръхинвестиране. Така или иначе, подобна инвестиционна политика определено съдейства за високите темпове на растеж на КНР и за това на всеки седем години БВП на страната да се удвоява.

¹ Вж. Zhang Jun “Investment, investment efficiency, and economic growth in China”. Journal of Asian Economics 14 (2003), p. 714.

Година	БВП (млрд. юаня)	Общи социални инвестиции в постоянни активи	Инвестиции – първо съотношение	БВП, измерен чрез разходите	Формиране на брутен капитал	Инвестиции – второ съотношение	Формиране на брутен капитал	Инвестиции – трето съотношение
1979	4038.2			4074	1474.2	36.2	1151.2	28.26
1980	4517.8	910.9	20.16	4551.3	1590	34.9	1318	28.96
1981	4862.4	961	19.76	4901.4	1581	32.3	1253	25.56
1982	5294.7	1230.4	23.24	5489.2	1760.2	32.1	1493.2	27.2
1983	5934.5	1430.1	24.1	6076.3	2005	33	1709	28.13
1984	7171	1832.9	25.56	7164.4	2468.6	34.5	2125.6	29.67
1985	8964.4	2543.2	28.37	8792.1	3386	38.5	2641	30.04
1986	10202.2	3120.6	30.59	10132.8	3846	38	3098	30.57
1987	11962.5	3791.7	31.7	11784.7	4322	36.7	3742	31.75
1988	14928.3	4753.8	31.84	14704	5495	37.4	4624	31.45
1989	16909.2	4410.4	26.08	16466	6095	37	4339	26.35
1990	18547.9	4517	24.35	18319.5	6444	35.2	4732	25.83

Номиналните инвестиционни съотношения в Китай от началото на реформите до края на 80-те години (1978–1990)¹

¹ Вж. Zhang Jun “Investment, investment efficiency, and economic growth in China”. Journal of Asian Economics 14 (2003), p. 714.

4.4. КОНЦЕПЦИЯТА НА ККП ЗА РЕФОРМАТА

ПРОВЕЖДАНЕ НА XIII КОНГРЕС НА ККП ПРЕЗ 1987 Г.

Отчет за извършеното

През октомври 1987 г. се провежда XIII конгрес на ККП. На този конгрес за първи път се представя една повече или по-малко завършена концепция за развитието на Китай в рамките на реформите и систематично се разглежда началният етап на социализма, на който в този момент се намира Китай. В рамките на тази концепция се правят няколко важни извода:

- Китайското общество вече е социалистическо общество и в бъдеще не може да се разграничава от социализма.
- КНР се намира едва в началния етап на социализма, което се определя от спецификата на страната – недостатъчно развитие на производителните сили в резултат на общата изостаналост на Китай.
- Въз основа на горните постановки се определя линията на по-нататъшното развитие.
- Продължаване на четирите модернизации.
- Продължаване на политиката на реформи и откритост основно с опората на собствените сили за превръщането на Китай в съвременна могъща и богата демократична социалистическа държава.
- На конгреса в доклада за постигнатото се посочва, че няма място за задоволство предвид огромното население, нестабилната база, ниския БВП на глава от населението, огромното селско население, заето на практика с ръчен труд. Подчертава се, че все още са малко съвременният тип предприятия, малко са развитите райони на фона на повечето изостанали и бедни райони. В този начален етап задачата е постепенно ограничаване на бедността; превръщането на страната в развита индустриална държава, в която селското население да не е мнозинство; превръщането ѝ от страна с натурално и полунатурално стопанство в такава с развито стоково стопанство; възраждане на великата китайска нация с усилията на целия народ.



Репортаж в основния вестник на страната, „Жънмин жъбао“, за започването на XIII конгрес на ККП

Генералната линия на развитие

Като изхожда от тезата за началния етап на социализма, на който се намира КНР, конгресът определя генералната линия на развитие:

- Концентрация на силите за осъществяване на модернизацията. На този етап начинът да се избяга от бедността и изостаналостта е акцентирание върху развитие на производствените сили. Критерий в работата трябва да стане дали дадена дейност способства, или не, за развитието на производителните сили.
- Продължаване на провеждането на комплексна реформа. Това се налага особено в момента, когато намиращата се за дълъг период в застоен система сериозно пречи на развитието на производителните сили.
- По-нататъшно отваряне към света – в съвременния свят нито една страна не може да се развива изолирано. С особена сила

това се отнася за Китай – изостанала в миналото държава, която строи социализъм. Международното сътрудничество и усвояване на най-новите постижения на световната наука са единственият начин за скъсяване на дистанцията с развитите страни.

- Динамично развитие на планово стоково стопанство, в основата на което стои обществената собственост. Изисква се пълно развитие на стоковото стопанство, модернизация на предприятията, създаване на разнообразие от икономически субекти при основополагащата роля на обществената собственост; разнообразни методи на разпределение, в основата на които стои разпределението според труда. Трябва да се поощрява забогатяването най-напред на една част от населението, постигнало го с честен труд и упоритост.

Трябва да се каже, че в определянето на стратегията на развитие в този начален етап се поставят като главни цели развитието на традиционната промишлена революция и догонването на постиженията на световната технологична революция. Посочва се, че този процес ще бъде дълъг и труден. Пътят, по който върви Китай след историческия III пленум на XI конгрес, се състои от 3 стъпки:

- Първа стъпка: удвояване на БВП в сравнение с 1980 г. и разрешаване на проблема с осигуряване на храна и топлина за народа (温饱问题). Отбелязва се, че този проблем е решен.
- Втора стъпка: до края на XX в. БВП да се удвои още веднъж, жизненото ниво на хората да достигне нивото на среднозадоволено общество (小康社会).
- Трета стъпка: до средата на XXI в. средният БВП на глава от населението да достигне нивото на средноразвитите държави, жизненото ниво да се приближи към това на състоятелно (средно богато) общество.

На конгреса се посочва, че усилията в дадения момент са насочени към осъществяване на втората стъпка. Предвижда се нейното успешно завършване да доведе до прогрес в модернизацията, което ще намери израз в повишаване на социално-икономическата ефективност, повишена производителност на труда и качество на продукцията; в голяма степен ще се повиши БВП и обемът на основната промишлена и селскостопанска продукция. Технологичното

ниво в основните отрасли на промишлеността ще се приближи до нивото на икономически развитите страни от 70-те и началото на 80-те години, в останалите отрасли и в селското стопанство също ще се повиши.

В малките градове и в по-голямата част от селските райони ще се популяризира образованието в прогимназия, а в големите градове – гимназиалното и свързаното с него професионално техническо образование. За изостанала в технологично отношение страна, при това с огромно население, задоволяването на хората с храна и облекло на този етап е огромен успех, който изисква титанични усилия и труд.

Проблемите са съсредоточени главно в ниската ефективност на икономическата дейност, която трябва да се повишава постепенно от година на година. Само така могат да бъдат разрешени съществуващите противоречия и може да се гарантира устойчиво икономическо развитие със сравнително висока скорост. Стратегическата линия предвижда съгласувано развитие и стабилен растеж с акцент върху ефективността и качеството. Тези важни задачи могат да бъдат изпълнени, като се работи върху качеството и конкурентоспособността на стоките, снижаване на материалните разходи и разходите за труд, повишаване на ефективността от вложените средства и използваните ресурси.

Относно създаването на нова концепция за социализма

Всичко това в крайна сметка означава преминаване от екстензивен към интензивен модел на икономическо развитие. Това налага икономическа дейност, основана на научно-технически прогрес и високо професионално ниво на кадрите, което може да се постигне единствено чрез поставяне на научно-техническото образование в центъра на вниманието. Изрично се посочва, че без съвременни технологии и научно управление по-нататък не е възможно да се гарантира дори постигнатото вече ниво „топлина и храна“ – при ограничения размер на обработваема земя и огромното и непрекъснато растящо население. Да не говорим за достигане на ниво-

то на *среднозадоволено общество*. Заключение е, че радикалното разрешаване на въпроса с модернизацията е възможно единствено чрез научно-технически прогрес и съвременно управление.

Важно място се отделя на осигуряване на баланса на съвкупното търсене и предлагане и промяна в структурата на производството. Този баланс може да се гарантира чрез строг контрол върху размера на инвестициите в дълготрайни активи, което ще осигури овладяване на темповете на растеж на потреблението в съответствие с тези на производството. Посочва се, че гарантирането на общ баланс, основан на базата на разумна структура на производството, може да доведе до оптимална макроикономическа ефективност.

Причините, поради които в бъдеще този въпрос все по-често ще излиза на преден план, са:

1. В процеса на достигане на *среднозадоволено общество*, все повече се засилва ориентацията към неселскостопанско производство, към по-висок клас продукция на ключови отрасли на промишлеността и инфраструктурата.
2. Повишаването на износа и влиянието на технологичните иновации също налагат регулиране и трансформиране на индустриалната структура. Вътрешният пазар на Китай е огромен, в традиционната промишленост има много място за нововъведения, отварянето към света непрекъснато се разширява, предоставяйки на Китай все повече възможности, които трябва да се използват максимално добре.
3. Основните направления в регулирането и трансформирането на индустриалната структура са: запазване на основополагащото и изключително важно стратегическо място на селското стопанство, като в максимална степен се развива икономиката в селските райони; мащабно развитие на енергетиката, основана на електричеството; промишленост с акцент върху производството на базови продукти като желязо, стомана, цветни метали; транспортна и съобщителна индустрия и електроника; активизиране в областта на строителството чрез стимулиране на продажбата на жилища на населението.
4. Особено се подчертава, че в осъществяването на тези задачи ролята на пазара и свободната конкуренция са недостатъчни. Необходимо е на базата на изработените от държавата производ-

ствена и организационна политика, чрез използването на цените, фискални, данъчни, кредитни и други икономически механизми да се работи в насока регулиране и съгласуване, за създаване на благоприятна и здравословна икономическа среда за цялостно разгръщане на реформата. Само по този начин има вероятност да се хармонизират планът и пазарът, макро- и микроикономиката, като на основата на планова икономика да се върви напред по нов път.



XIII конгрес на ККП

Подчертава се, че стабилното развитие на селското стопанство и подобряването на структурата на икономиката в селските райони е основа за стабилното и устойчиво развитие на цялата национална икономика за дълъг период от време. Основната задача през следващите десетина години е сравнително бързото повишаване на производството на храни, което е генерална задача пред китайската икономика до края на XX в. Необходимо е да се стимулира инициативността на селското население главно чрез разнообразяване на формите на договорната система, както и поощряване на заемането с повече от една дейност (*廉业经营*).